

Эътилофи чомеаи шахрвандӣ зидди шиканча ва бечазой дар Тоҷикистон

Фаъолият оид ба татбиқи стандартҳои Протоколи Истамбулӣ

(ҳамоҳангсоз -ТЧ «Маркази ҳуқуқҳои инсон»)

с. 2021, ш. Душанбе

Роҳнамо барои тафтиш ва ҳуҷҷатгузорию самараноки шиканча ва дигар намудҳои муносибат ва ҷазои бераҳмона, ғайриинсонӣ ё таҳқиркунандаи шаъну шараф (Протоколи Истамбулӣ)

- аз ҷониби 75 эксперти соҳаи адлия, тандурустӣ ва ҳуқуқҳои инсон таҳия гардидааст.
- бо қарори Ассамблеяи генералии СММ 55/89 (с.2000) ва Комиссияи СММ оид ба ҳуқуқи башар (сессияи 56-ум, с. 2000 қабул гардидааст)

Принсипҳои асосӣ

- Тафтишоти бисёрсоҳавӣ ва ҳуҷҷатгузори муфассалу хурдагирона,
- Иштироки ҳамзамон ва мувофиқашуда дар тафтишоти ҷузъҳои тиббӣ, равонӣ, ҳуқуқӣ ва ғайра,
- Таъмини омӯзиши бисёромилаи ҳодисаҳои вазнинтарин ва ташаккул додани тасвири фарогир

Коршиносони миллӣ оид ба татбиқи стандартҳои ПИ

- Фаъолият оид ба татбиқи стандартҳои Протоколи Истамбулӣ аз ҷониби Гурӯҳи кории назди ВТ ва ҳИА ва Тҷ «Маркази ҳуқуқи инсон» амалӣ карда мешавад.
- 30 октябри соли 2017 бо фармоиши вазири тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии ҷТ №938, бар ивази пешина, Гурӯҳи кории нав оид ба татбиқи «Нақшаи миллии амалҳо ҷиҳати иҷрои тавсияҳои давлатҳои аъзои Шӯрои СММ оид ба ҳуқуқи инсон тибқи расмиёти Шарҳи универсалии даврӣ (даври дуюм) барои солҳои 2017-2020» дар қисмати амалигардони чорабиниҳо барои пешбурди стандартҳои Протоколи Истамбулӣ дар фаъолияти муассисаҳои тиббӣ таъсис дода шуд.
- Ба ҳайати гурӯҳи корӣ намоёндагони ВТ ва ҳИА ҷТ, коршиносони соҳаи суди тиббӣ ва ҳуқуқшиноси Тҷ «Маркази ҳуқуқи инсон» дохил карда шуданд.

Натиҷаҳои фаъолият дар соли 2020

ҶОРӢ НАМУДАНИ ПРИНЦИПӢОИ ИСТАМБУЛӢ БАРОИ
ГУЗАРОНДАНИ ТАҒТИШОТИ САМАРАНОКИ ТИББӢ ВА
ҲУҶҶАТГУЗОРИИ ШИКАНҶАХОВУ МУНОСИБАТИ БЕРАҲМОНА ДАР
ТОҶИКИСТОН

- Аз январ то март соли 2020 ҳисобот «Дар бораи истифодаи амалии Протоколи муоинаи тиббии шахсони дастгиршуда дар муассисаҳои тиббии ҶТ» ва ҳисоботи таҳлилий «Дар бораи таҳлил ва арзёбии вазъи воқеии хадамоти судии тиббӣ дар ҶТ» такмил дода шуд ва дар сомонии Эътилофи зидди шиканҷа нашр гардид.

Пешбурди масъалаи таъсиси ниҳоди экспертизаи ғайридавлатӣ

- Коршиносони барнома таҳлили қонунгузории таҷрибаи татбиқи ҳуқуқ дар қирғизистон, қазоқистон, Федератсияи Россия ва Гурҷистон, инчунин қонунгузории миллӣ оид ба масъалаҳои таъсис ва амали ниҳодҳои экспертизаҳои ғайридавлатӣ ва давлатиро анҷом доданд.
- Натиҷаҳои таҳлил 21 февралӣ соли 2020 дар мизи мудаввар бо иштироки намояндагони Прокуратураи генералӣ, Суди олий, ВКД, СРИчқ ВА, марказҳои экспертизаи судии тиббӣ ва психиатрии ВТ ва ҳИА, Маркази ҷумҳуриявии экспертизаи судӣ ва криминалистики ВА, эксперти судии тиббии Вазорати муҳофизати, Агентии давлатӣ оид ба назорати молиявӣ ва мубориза бо коррупсия, Агентии назорати маводи муҳаддири назди президент, аъзои Эътилофи зидди шиканча, доираҳои академиявӣ, адвокатҳо, ташкилотҳои байналмилалӣ ва эксперти байналмилалӣ Марям чишқариани баррасӣ гардиданд.

ЧОРАБИНИҲОИ ТАЪЛИМӢ

- 18-20 феввали соли 2020 тренинги серӯза аз рӯи стандартҳои Протоколи Истамбулӣ барои аъзо ва шарикони Эътилофи зидди шиканча оид ба омодакунии мутахассисони стандарти Протоколи Истамбулӣ доир гардид, ки дар он 31 нафар, аз ҷумла 15 нафар аз Душанбе, 4 нафар аз ВМКБ, 6 нафар аз вилояти Хатлон ва 6 нафар аз вилояти Суғд ширкат варзиданд.
- Моҳи июни соли 2020 дар ҳамдастӣ бо мутахассисон ва аъзои Эътилофи зидди шиканча замимаи мобилӣ ва Бот дар Телеграм бо номи «Ман ва ҳуқуқҳои ман» коркард ёфт, ки на танҳо барои қурбониёни эҳтимолии шиканча, балки инчунин барои қурбониёни хушунати хонаводагӣ, мубталоёни ВНМО; хизматчиёни низомӣ пешбинӣ шудааст.
- Замимаи мобилӣ ба Playmarket боргузорӣ шуда, муддати ду моҳ дар санҷиш буд. Моҳи сентябри соли 2020 замимаи мобилӣ ва Бот дар Телеграм бо номи «Ман ва ҳуқуқҳои ман» пурра ба кор дароварда шуд.
- Бо ҳадафи огаҳсозии аҳоли аз замимаи мобилӣ ва Бот дар Телеграм, моҳи сентябри соли 2020 инфографикаи «Кафолати ҳифзи тандурустии шахси дастгиршуда дар тавқиғҳои муваққатӣ ва тавқиғҳои тафтишотӣ» ба забони русӣ таҳия гардид, ки ба он рамзи фаёли QR барои воридшавӣ ба замимаи мобилӣ ва Бот дар Телеграм илова карда шуд.

Фонди ҳаққи хизмат барои расондани ёри ҳуқуқӣ

- пардохти ҳаққи хизматрасонии адвокате, ки ба қурбонии эҳтимоли ва/ё хешовандони ӯ ҳимояи ҳуқуқӣ муҳайё мекунад;
- хароҷоти роҳкиро ва рӯзмарра, дар сурати пайдо шудани зарурат ба сафари адвокат барои ҳимояи қурбониёни шиканча;
- хароҷоти марбут ба расондани ёри тиббӣ ба қурбониёни шиканча ё шохидон: хариди доруворӣ/маҳсулоти доругӣ, пардохти хароҷоти ҷарроҳии фаврӣ, пешкаши ёри равонӣ/офиятбахшии қурбониёни шиканча;
- хароҷот оид ба ҷалби мутахассисон барои гузарондани экспертизаҳо бо муайян кардани зарари расонидашуда;
- хароҷот барои пардохти чорабиниҳои дигар, ки ба таъмини ҳимояи қурбониёни шиканча ва/ё хешовандони онҳо, адвокатҳо ва шохидон равона гардидаанд (ичораи муваққатии манзил, ғизо, роҳкиро аз манзили муваққатии зист, хариди сим-корт, Интернет ва ғ.).

Гузарондани тренинг барои равоншиносон оид ба баҳодихӣ ба оқибатҳои равонии зӯроварӣ

8-9 декабри соли 2020 дар ш. Душанбе барои 12 равоншинос тренинг оид ба масъалаҳои баҳодихӣ ба оқибатҳои равонии зӯроварӣ ва тартиб додани хулосаҳо мувофиқи стандартҳои Протоколи Истамбулӣ гузаронда шуд. Тренинг ҳамчунин дар робита ба маъракаи байналмилалии «16 рӯзи амали фаъолна зидди зӯроварии гендерӣ» ва маъракаи иттилоотии «Ман ва ҳуқуқҳои ман», ки ҳамроҳ бо сохтори «СММ-Занҳо» дар Тоҷикистон татбиқ мегардид замонабандӣ шуда буд.

Аз тарафи коршинос, табиби мушовир оид ба ПИ Х. Мансуров ва ҳуқуқшинос дар посух ба 3 муроҷиати Эътилофи зидди шиканча ва муносибати бераҳмона, инчунин 1 парвандаи хизматчиӣ низомӣ ва 1 далели рафтори бадахлоқона нисбати ноболиғ ёриӣ экспертиӣ расонда шуд. Аз ҷумла таҳлили ҳуҷҷатҳои тиббӣ (хулосаи экспертизаи судии тиббӣ, таърихи беморӣ ва ғ.) гузаронда ва ба адвокатҳо дар тартиб додани аризаҳои дархостӣ барои таъини экспертизаи судии тиббӣ ёриӣ расонда шуд.

Иттилоъноксозии аҳоли

Инфографика ба миқдори 760 нусха барои ҷойдихӣ дар муассисаҳои тибби кишвар нашр гардид.

Дар охири соли 2020 дар муассисаи ҷумҳуриявии тиббии «Истиқлол» 137 нусхаи инфографика, дар муассисаи тиббии №2-и шаҳри Душанбе (Шаҳраки тиббӣ) 36 нусха паҳн карда шуд. Дар муассисаҳои боқимондаи навоҳӣ ва шаҳрҳо (қабулгоҳҳо, бунгоҳҳо/шӯъбаҳои шикастабандӣ, беморхонаҳои ёрии таъҷилӣ, марказҳои ЭСТ) ҳамроҳ бо ВТ ва ҲИА ҷТ ҷойгиркунии инфографикаҳо дар бораи замимаи мобилӣ ва Бот дар Телеграм ба миқдори 760 нусха дар нақша аст.

Иттилоъноксозии аҳоли доир ба маъракаи «16 рӯзи фаъоли бар зидди зӯроварии гендерӣ» ва иқдоми иттилоотии «Ман ва ҳуқуқҳои ман» бо назардошти механизмҳои ҳимоя ва ҳуҷҷатгузори тиббӣ мувофиқи стандартҳои Протоколи Истамбулӣ

- Инфографика (100 адад) ва тақвим (60 адад) нашр шуданд.
- 3 вебинари онлайн бо фарогирии 71 иштирокдор, аз ҷумла занҳо ва духтарон (26); барои мубталоёни ВНМО (18), бозии зеҳнии онлайнӣ (27) барои ҷавонон оид ба механизмҳои ҳимояи ҳуқуқӣ ва баҳодиҳӣ ба осебҳо мувофиқи стандартҳои Протоколи Истамбулӣ баргузор гардиданд.
- Дар ВАО матлаби таҳлилӣ дар чорчӯбаи «16 рӯзи фаъоли бар зидди зӯроварии гендерӣ» таҳия гардид.
- Нашри тамоми маводҳои иттилоотӣ дар шабакаҳои иҷтимоии МҲИ ва дар сомонаи ташкилот. Ҳайр аз ин, инфографика ва тақвимҳоро кормандони МҲИ дар шаҳру навоҳии гуногун паҳн мекарданд. Дар ҳар ҷое, ки МҲИ аз 1 то 7 декабр чорабинӣ дошт, кормандонаш ин маводҳоро дар байни аҳоли ва ҷомеаи экспертӣ тақсим мекарданд.

Лоббикунӣ(пешбурди мақсадҳо).

Ислоҳоти низоми тандурустӣ дар маҳбас

- Тҷ «Маркази ҳуқуқи инсон» дар ҳамдастӣ бо СРИчч ВА чТ аз 10 то 16-уми август дар истироҳатгоҳи «Сароб»-и ноҳияи Варзоб машварати кориро оид ба коркарди Нақшаи амал ба Стратегияи ислоҳоти низоми иҷрои ҷазоҳои ҷиноятии ҷумҳурии Тоҷикистон дар давраи то соли 2030 ташкил намуд, ки бо қарори ҳукумати ҷумҳурии Тоҷикистон аз 25 июни соли 2020, №385 тасдиқ шуд.
- Дар он намояндагони ВА, СРИчч ВА, Вазорати меҳнат ва шуғли аҳоли, ВТ ва ҳИА, Вазорати маориф, Прокуратураи генералӣ, Вазорати молия, Маркази конунгузории миллии назди Президенти чТ, Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон, Фонди ҷамъиятии «Ташаббуси ҳуқуқӣ» ширкат варзиданд.
- Дар рафти машварати корӣ дар якҷоягӣ бо Тҷ «Маркази ҳуқуқи инсон» як қатор пешниҳодҳо дар баҳши тандурустӣ дар маҳбас ба Боби «Хизматрасониҳои тиббӣ» омода карда шуданд, ки ба Нақшаи амал ба Стратегия ворид гардиданд.
- Натиҷаҳои машварати корӣ дар сомонаи ташкилот hrctj.org нашр гардиданд. Баёнияти иттилоотӣ низ аз тарафи кормандони ИА дар саҳифаи онҳо дар фејсбук ҷой дода шуд.
- Моҳи октябри соли 2020 пешнависи Нақшаи амал аз ҷониби вазири адлия ба имзо расонда шуд.
- Нақшаи амал аз забони тоҷикӣ ба забони русӣ тарҷума шуд.
-

Лоббикунӣ.

Ислоҳоти низоми тандурустӣ дар маҳбас

- Дар охири моҳи декабри соли 2020 бо хоҳиши СРИчч ВА ҷТ мушовир оид ба ПИ асосноксозии таҳлиро доир ба он тавсияҳое омода кард, ки ба лоиҳаи Нақшаи амал чиҳати татбиқи Стратегияи ислоҳот дохил карда шуданд, аз ҷумла оид ба масъалаҳои ниҳоди ҷораҳои ҷазоии интизомӣ, табобати маҷбурий ва ғизо.
- Айни замон лоиҳаи Нақшаи амал мавриди баррасӣ дар ҳукумати ҷТ қарор дорад.
- Дар охири соли 2020 тавсияҳо ба Нақшаи амал ба Лоиҳаи Стратегияи миллии ҳимояи ҳуқуқи инсон то соли 2030, аз ҷумла тавсияҳо бобати ҷорӣ кардани стандартҳои Протоколи Истамбулӣ ба фаъолияти мақомоти тафтишотӣ, инчунин низоми иҷрои ҷазоҳои ҷиноятӣ, таҳия ва ба Вазорати адлия пешкаш гардиданд.
- Аз март то декабри соли 2020 мушовирони миллий ва коршиносони байналмилалӣ Консепсияи барномаи офиятбахшӣ ва низоми баҳодиҳӣ ба хавфҳо ва таснифи ашҳоси маҳкумшударо коркард намуданд.
- Принсипҳои калидии офиятбахшии пурра барои барномаҳои алоқаманд ба маҳбас коркард гардиданд, инчунин тавсияҳои мушаххас барои Тоҷикистон илова карда шуданд.
- Аз 16 то 20 ноябри соли 2020 дар истироҳатгоҳи «Сатурн», ки дар ҳисор воқеъ аст, ҷаласаи гурӯҳи корӣ оид ба баррасии лоиҳаи Консепсияи барномаи коплексии офиятбахшии маҳкумшудагон баргузор гашт.

Иштирок дар сатҳи байналмилалӣ

- Солҳои 2019-2020 - иштироки ҳамроҳсози фаъолият оид ба татбиқи стандартҳои Протоколи Истамбулӣ Наврӯзова П.Н. дар рафти бознигарӣ ва таҳияи матни амалкунандаи Протоколи Истамбулӣ зери роҳбарии ташкилоти байналмилалии «Табибон барои ҳуқуқи инсон» ва Кумитаи зидди шиканҷаи СММ
- Айни замон лоиҳаи Протоколи Истамбулӣ дар марҳилаи баррасӣ ва тасмимгирӣ дар Раёсати комиссариати олии СММ оид ба ҳуқуқи инсон қарор дорад.

Шарикони миллӣ:

- Шуъбаи ҳуқуқи инсонӣ назди дастгоҳи Президенти ҷТ
- Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии ҷТ;
- Сарраёсати иҷроӣ ҷазоҳои ҷиноятӣ Вазорати адлияи ҷТ;
- Озмоишгоҳи марказии судии тиббии Вазорати муҳофизати ҷТ;
- Суди Олии ҷТ;
- Маркази таълимӣ барои судьяҳои назди Суди Олӣ;
- Прокуратураи генералӣ;
- Кумита оид ба корҳои динӣ назди ҳукумати ҷТ;
- Ваколатдор оид ба ҳуқуқи инсон;
- Эътилофи зидди шиканча дар Тоҷикистон;
- Адвокатҳо-шарикони Эътилоф.

Шарикони байналмилалӣ

- Институти «ҷомеаи кушода» - Фонди имдод дар Тоҷикистон;
- Иттиҳоди Аврупо;
- Фонди ҳелсинки оид ба ҳуқуқи инсон;
- Ташкилоти байналмилалии «Табибон барои ҳуқуқи инсон»;
- Вазорати корҳои хориҷии Финляндия;
- БРСММ,
- САҲА;
- Сафоратхонаи ИМА;
- Кумитаи СММ-Занон.
- Маркази офиятбахшӣ барои қурбониёни зӯрварӣ «Эмпатия», Гурҷистон;
- Маркази байналмилалии офиятбахшии қурбониёни шиканча (IRCT)

Телефонҳои доимамалкунанда, ки шабу
рӯз фаъоланд:

Дар вилояти Хатлон - 98 787 66 66

Дар вилояти Суғд - 98 787 33 33

Дар НТҷ ва ш. Душанбе - 98 708 76 76

Сомонаи Эътилоф notorturetj.org